The background features abstract, colorful swirls in shades of purple, green, and blue, interspersed with small yellow triangles. The text is centered in a dark teal color.

Ali je pravica do zdravstvenega varstva v Sloveniji ogrožena

**Dr. Zdenka Čebašek-Travnik, dr. med.
varuhinja človekovih pravic**

**Varuh človekovih pravic RS
Dunajska 56, Ljubljana
www.varuh-rs.si**

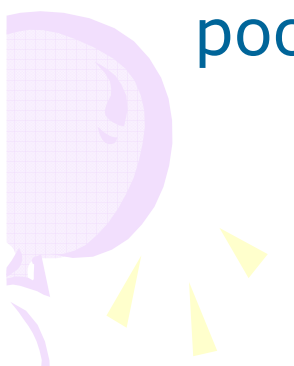

Varuh človekovih pravic RS in *varuhinja človekovih pravic*

- Varuh je z ustavo določena kategorija in je določen za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in **nosilcev javnih pooblastil**.
- Varuh se pri svojem delu ravna po določilih ustave in mednarodnih pravnih aktov o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah.
- Pri svojih intervencijah se lahko sklicuje tudi na **načelo pravičnosti in dobrega upravljanja**

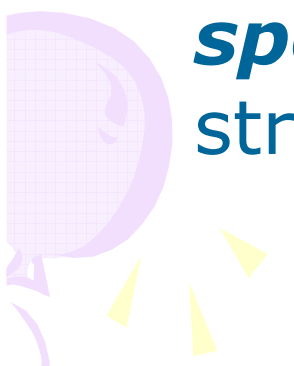

“Produkti” Varuhovega dela

- Po Zakonu o varuhu človekovih pravic (ZVarCP) Varuh vsako leto pripravi **letno poročilo**, ki ga mora predložiti državnemu zboru najkasneje do 30. septembra za preteklo leto.
  - Varuh lahko daje državnemu zboru in vladi **pobude za spremembe** zakonov in pravnih aktov iz njune pristojnosti.
  - **Predloge za izboljšanje** poslovanja in ravnanja s strankami pa lahko daje tudi državnim organom ter zavodom in organizacijam, ki izvajajo javna pooblastila.
-

Česa Varuh *ne more* storiti

- Ne more opraviti dela ali odpraviti kršitve oziroma nepravilnosti **namesto** določenega državnega organa, organa lokalne samouprave ali nosilca javnih pooblastil.
  - Ne more posredovati v **medosebnih sporih** ali pri kršitvah človekovih pravic s strani privatnih podjetij in ustanov.
-

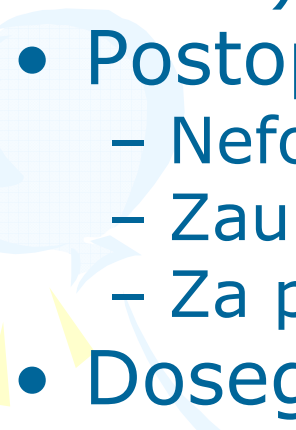

Pravica do zdravstvenega varstva

- Pravico do zdravstvenega varstva določa 51. člen **Ustave** Republike Slovenije
  - Vsakdo ima pravico do zdravstvenega varstva pod pogoji, ki jih določa zakon.
    - Zakon določa pravice do zdravstvenega varstva iz javnih sredstev.
  - Pravica do zdravja je omenjena v več mednarodnih dokumentih človekovih pravic:
    - v 12. členu Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah,
    - v 24. členu Konvencije o otrokovih pravicah.
    - 13. členu Evropske socialne listine.
-

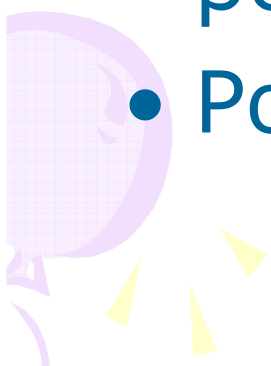

Postopki za ugotavljanje kršitev pri Varuhu

- Pobuda > zadeva > primer (v LP ali na www)
  - Postopek:
    - Neformalen
    - Zaupen
    - Za pobudnika brezplačen
  - Dosegljivost Varuha:
    - Pisno
    - Telefonsko
    - Osebno
-
-

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva

-
- Obravnavamo od 170 do 150 pobud letno, trend upadanja
  - Zakon o pacientovih pravicah in zastopniki pacientovih pravic, njihova poročila dobi Ministrstvo za zdravje
  - Poročilo zastopnikov dobi tudi Varuh
-

Značilnosti pobud Varuhu

- Gre za odnos med bolnim oziroma prizadetim posameznikom na eni in (močnim) zdravstvenim sistemom na drugi strani. To **neenako pozicijo moči** je prepoznala tudi država in sprejela Zakon o pacientovih pravicah.
  - **Zastopniki pacientovih pravic** so pomembna pridobitev pri varstvu pravic pacientov, čeprav so nas pobudniki večkrat opozorili na težave pri komunikaciji z njimi (predvsem nedosegljivost).
  - Ugotavljamo tudi, da so **pričakovanja pobudnikov prevelika** tako glede pooblastil zastopnikov kot glede na njihovo poznavanje zakonodaje in predpisov, ki posegajo na to področje.
-

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva I

- Delovanje zastopnikov
  - Dobrodošel način urejanja težav v odnosih med pacienti in zdravstvenimi delavci
  - Pričakovanja pacientov so le delno izpolnjena:
    - Pooblastila le po ZPacP, pritožbe pacientov tudi na druge zakone, ki imajo svoje pritožbene poti, ki so bolj formalne
    - Dosegljivost zastopnikov ni vedno v skladu z objavami
    - Pritožbe čez delo zastopnikov

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva II

- pacienti še vedno **premalo seznanjeni** z vsemi možnostmi in potmi uresničevanja svojih pravic, zato pogosto poskušajo isto težavo rešiti pred različnimi organi oziroma organizacijami.
- pacienti zlasti slabo poznajo možnosti uveljavljanja svojih pravic **v okviru organizacije oziroma zavoda**, kjer je bila kršitev pravic storjena, zato pogosto zamudijo relativno kratke pritožbene roke, ki jih določa zakon.
- izvajalci niso poskrbeli za **ustrezno informiranost** pacientov, še posebno tistih, ki nimajo možnosti in znanj za iskanje informacij na spletnih straneh.

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva III

- Sistem nadzorovanja je neustrezen in neučinkovit:
  - Strokovni – v rokah zbornic
  - Upravni – nima lastnega aparata
  - Finančni – vprašljiva “prijemališča” nadzora
- v postopkih pred organi Zdravniške zbornice Slovenije (ZZS prijavitelji nimajo aktivne vloge in zato sploh ne morejo vplivati na postopek.
- Prijavitelji se tudi ne morejo zanesti na tožilca zbornice, saj se ta praviloma ne pritoži zoper odločitve prvostopenjskega organa za ugotavljanje kršitev.
- Prijavitelj nepravilnosti lahko svoje zadoščenje poišče le v dolgotrajnem sodnem postopku, saj tudi Ministrstvo za zdravje (MZ) v upravnem nadzoru ne more ugotavljati strokovnih kršitev.

Tako se povečuje nezaupanje v sistem zdravstva, ki bi moral vzpostaviti čim bolj objektivni in pregleden način obravnave vseh nepravilnosti.

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva IV

- Pogosto zatrjevana **neustrezna komunikacija**
- V izobraževanju za poklice v zdravstvu je ta vsebinski sklop zelo **različno** zastopan, tako po obsegu kot po vsebini.
- Ne preseneča, da se zdravstveni delavci predvsem ob težavnih situacijah neustrezno (včasih tudi nespretno) odzivajo na sporočila prizadetih pacientov in njihovih bližnjih.

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva V

- Treba je urediti **postopek podeljevanja koncesij** za opravljanje zdravstvene dejavnosti na podlagi javnega natečaja, MZ ni spremenilo spornega podeljevanja koncesij na podlagi individualnih vlog oziroma prošenj.
- Vlagateljem je **odgovorilo zgolj z dopisom**, da do sprejema novega zakona ne bo izdajalo novih koncesij, čeprav bi o njihovih vlogah moralo izdati odločbo v upravnem postopku.
- Prav tako pa v postopkih prenehanja koncesije ni bilo ustrezno poskrbljeno za paciente, ki so nenadoma ostali brez izbranega zdravnika, saj pacienti o tem niso bili obveščeni pravočasno in na primeren način.

Ugotovitve Varuha na področju zdravstvenega varstva V

- Varuh je bil seznanjen s težavami pacientov pri pridobitvi **drugega mnenja**. Razlogi za zavrnitev pridobitve drugega mnenja so večinoma sovpadali z vprašanjem plačila te dodatne storitve.
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) meni, da je drugo mnenje storitev, ki se mora opraviti v okviru iste zdravstvene obravnave, za katero se drugo mnenje zahteva, kar pomeni v okviru ene napotnice.
- Temu nasprotuje stroka, ki meni, da drugo mnenje predstavlja dodatno storitev, ki jo je treba dodatno plačati – pacient za pregled pri drugem specialistu (tistem, ki izda drugo mnenje) potrebuje novo napotnico. Varuh je o problematiki seznanil ministra, pristojnega za zdravstvo, ki je napovedal ustrežnejšo zakonsko rešitev.

Neenakosti v zdravju v Sloveniji

- *Ali socialno šibkejši obolevajo bolj pogosto?*
  - *Ali je dostopnost do zdravstvenih storitev za vse enaka in ali jih tako tudi uporabljamo?*
  - Na formalni ravni je sicer zagotovljena ekonomska pravičnost glede dostopnosti zdravstvenih storitev, zaradi pomanjkanja zdravnikov, zobozdravnikov in medicinskih sester pa vedno težje zagotavljamo fizično oziroma geografsko dostopnost, predvsem na manj privlačnih delovnih mestih in v manj razvitih delih Slovenije.
  - Država sama jasno sporoča, da je **neenakost v dostopnosti zdravstvenih storitev naša realnost.**
-

Neenakomerna dostopnost

- Nekaterе vrste specialističnega zdravstvenega varstva – zelo različna dostopnost je v psihiatriji
  - Zakon o duševnem zdravju (2008) in nacionalni program duševnega zdravja – za sedaj brez učinka na dostopnost
  - Posebej problematična dostopnost do **pedopsihiatrične pomoči**
-
-

Dostopnost do dragih zdravil

- Nekaterim pobudnikom smo lahko pomagali z nasveti
- Piporočila varuha kot spodbuda za pristojne, da so se lotili zagotavljanja dostopnosti dragih zdravil na bolj učinkovit način.

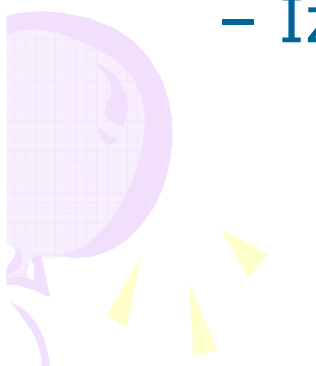

Dostop do novih oblik zdravljenja – zapletenost postopkov

- V tem primeru smo preverjali, kakšne so zakonske in druge možnosti, da bi se ta dostopnost povečala, seveda ob skrbnem varovanju pacientovih pravic in upoštevanju etičnih načel raziskovalnega dela.
  - Napoved, da so raziskavo pripravljene izvesti tudi v okviru Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani, nas je razveselila, saj so bili prvi odgovori zdravstvenih ustanov na Varuhove poizvedbe manj spodbudni.
-

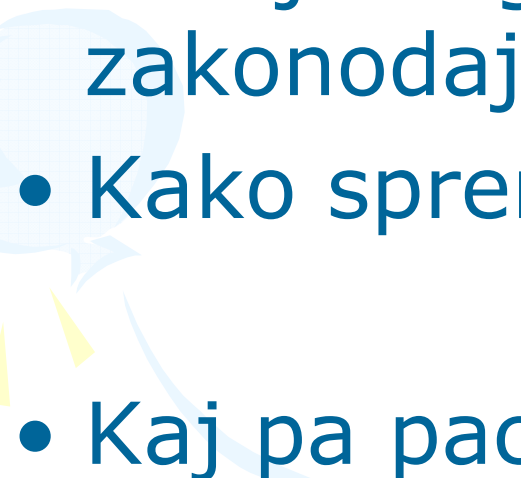
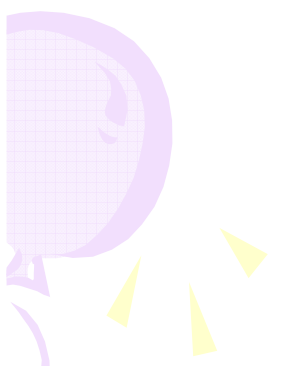

Slaba organizacija v zdravstvenih zavodih

- ODNOSI med zaposlenimi niso dovolj jasno opredeljeni:
    - Vprašanje hierarhije
    - Prenášanje odgovornosti
      - Znotraj posamezne poklicne skupine
      - Med poklicnimi skupinami
      - Med izvajalci zdravstvenih storitev in podpornih služb
    - Neizvajanje določenih nalog kot oblika upora
    - Izgorevanje zaposlenih
-
-

Težave pri uresničevanju zakonov

- Zakaj delati reformo?
  - Kdo je odgovoren za nespoštovanje zakonodaje?
  - Kako spremeniti neustrezne zakone?
  - Kaj pa pacienti?
-
-

Primeri

- Napisani v zborniku in letnih poročilih Varuha
- Primeri, ki jih poznate poslušalci

...

Zaključki

(Ponavljanje je mati modrosti)

- Varuh priporoča, da Vlada RS čim prej pripravi vse podzakonske akte, ki jih predvideva Zakon o duševnem zdravju ter nacionalnega programa duševnega zdravja.
  - Varuh priporoča pripravo in sprejetje dopolnil Zakona o zdravstveni dejavnosti, ki naj ustrezneje uredi vprašanje podeljevanja koncesij. Do sprejetja zakona pa Varuh priporoča odločanje o vlogah o podelitvah koncesij po Zakonu o splošnem upravnem postopku, na podlagi javnega razpisa.
-